

תחת ידה או ימסו אותו לסלים עם התכאי מפני שראיתי
גאון אחי שומר מוטב שימסור אותו לה כדי שלא יוכל
לבטלו ויש לחוש נמי אם נתנו לה טרופי או חותך
הזמן בבר' אחר ויתקיים בחותמיו ותנשא בו ויהיה הולך
תמזר והוכרכנו לרעת רבי' וכן אם נתנו לה בעדי מסר'
מסור בתכאי לסלים או ישאר אבל בעל או יכתוב ה
אתכאי אחורי הגט ואם בא הבעל תוך הזמן כרי' קדוש'
לרוחא רמלתא :

תשובה זה שאמר גאון שמוטב שימסור אותו לה
סמוך עליו שה' אמת שאם אמת לה ומסרו
מעכסיו אינו יכל לבטל ואם מסרו לסלים יוכל ה' לבטלו
ותשאר עגוב ואין לחוש שמה תנשא בו בתוך הזמן דלא
חזיפ' כולי' האי ועוד פים לה ברבר הפסד שתבא מזה
מזה ואין לה תשובה לא על זה ולא על זה והולך ממזר
מזה ומזה דומיא רמה שאמר התם מלוה גופיה לא סבית
סבר' שמעי' בי רבנן ומפסדו לי ומוטב שימסר התכאי
אבל הבעל שאם תנשא תוך הזמן יערער בו אבל אין
רשאי שיכתו' התכאי בגט עצמו בתחתיתו או באחריו
מסוס דאי כתבו בגט ה' לבעל זכיה בגויה ואכ' אין זה
כריתות ואם בא הבעל תוך הזמן אין כריך קדוש' לפי
סלא נתגרסה ממנו שהגט בטל בבואו ואפילו ריח הגט
אין בו וזה שאמרו אפילו כתבו לה על התכאיל לא נעשה
התכאי לא פסלה מן הכהונה .

שאלה

ת מ ח
לר' שבא הסאה הזאת שאלה ה'
יבחק ממארה' היא בהיותו דר עם
המביא גט ממה ואמר בפ'נ
ובפ'נ וכתקיים בחותמיו אלא שם האשה אששראלא ו
ובר'ם קטנה אין בגט כמות רק ר'ט ואם כל זה
גבה גדול מזה וכמבאת בגט ווי' גדולות כזאת ואחרות
קטנות ובבואו לפני בר' שלחו אחר כערי' וקטלי' וקראוהו
וי' ולכ' דכוהו לפסול לסוף מי' קראו אכסי' אחרי' ושלחו
והביאו מאכסי' הארץ שהגט בא ממס' ואחר מהם בר'ים
ואמרו כיון שבאותה הארץ נקרא בר'ים כשר דלא גרע
בר'ים מכתובת גוים ומהם אמרו שאפי' היה טעות במס'
כיון סגופו של גט הרי את מותרת לכל אדם כתוב כרין
כשר שהרי בראשונה היה מסכה עמו ושמה .

תשובה למור' הרב שפסול ואם נשאת הולך ממזר
והמכסירי' בכמה מסני' מפורט שהתירו
הערוה שמשכה שלמה שכיכו סכה עמו ושמה וכו' פסול .
ופ' התקבל גבי הה' דהו' קרו' שמה נשאת וכו' אטו חספ'

אלהו דליכתבו ומה שאמר דלא גרע מכתובת הגוי' אין
הכרוך דומה לראיה שבכל מקום קור' עמו ושמה כרינו
בלי סני' אבל בכח' קור' אותו בסני' ואעפ' שרא' שאם
גרע' במקום סכת' פים הגט מגורסת אם היה עם נקד'
בר'ים במקום סקרא בסני' פסול דומה למה פסנינו ב
בראשונה היה מסכה עמו ושמה עד שבא ר' ונתן פיהו
כותבין איש פלו' וכל פים פים לו אשה פלוני וכל פים פים
ופירו' המסל' כך הוא בראשונ' וכו' כבוד הרי פהיה ביהוד'
וסמו יוסף ואסתו סרה הלך בגליל וקראו סמו יוחנן
ולאסתו רבקה חזרה אסתו ליהודה והוא נשאר בגליל
וסלח גטה ביהודה בסמו ושמה סבגליל פלא היו דגילי'
לכתוב עם אלא עם סבמקום הכתיבה הרי פהיה מסכה
עמו ושמה שערך השם הוא סבמקום הגרושת' עכ' תקן
ר' פהיה כותב כל עם פים לו במקום הכתיבה ומקום
הגרומ' וסלא כפי . הבר' טועין וה' כתיב סבמקום
הגרומ' קרא בסני' פסול . ועוד שאמרת' פלא מבא
מן הארץ היא סקרא בר'ים אלא אחר ועוד שהיו בגט
ווי' ואיך אפשר פהיה מקין טיעסו ר'ט מ'ין סוף ובטלה
דעתו אבל כל אדם ועוד פלא היה להם להנזיא אחר פ
סרנוהו אחרי' לפסול וכרא' חכם שאמר אין חברו רשאי
להתיר במלת' דתליא בסכרא וכ'ם סהורה כרין וכהלל'
סוף דבר אם נעשה מעשה והוא' לישא מכוער הרבר
ותבא והולך ממזר ואוי' לעינים סכך רואות ולאניס סכך
סומעו סקראו אכסי' טועי' ברבר משל' ויורו בענין גטין
וקדושין ואזל כל מי שאין יודע בטיב גטין וקדושין לא
יהיה לו עסק עמהם ומרוב חולשת מו' הרב לא יוכל ל
לחתום אך אלה הרברי' יבאו מפיו ושל' יגרל ושל' תורת'
ירב' בכפשו וככפ' שמה ועלזו באהבתך הכותב במכו' מו'
הרב אברהם בר' מסה לקיים הכתוב לעיל סהם דברי
אר' אבי חתמתי סמי פה יהודה בר' פלמה בר' אברהם
זל' ה' בן אדרת ואז היה הרב חולה הרב' ובאותו טבע
נתבקש בשיב' של מעלה ואחר זאת השאלה לא הסיב'
לפוס אדם והייתה נפש אר' צרורה בצרור החיים .
עוד משמו טאין כותבין עם האי' או האשה בענין טטין
אלא בשטה אחת וראיה מיהא רח' פרח אלו טרפות דמס'
אחר כגון כדר לעומר בחרי' סטה פסקי' ליה בסמי טטין
לא פסקינן ליה אלמא אי איפסק לא מקראי כתיב' ובגט
כתי' וכתב לה :

תשובות שאלות

בעניני איסור והיתר באסורי מאכלות ויין כסך ור' חמ'
יב ב

בזה ללמד ששקולים הם מ"מ סוף סוף דרך המקרא
כן הוא וצ"ע לדינא:

מנ יש מי שאומר דיש ליוהר במי שקוראין אותו
בשני שמות שיכתבו השני שמות בשורה אחת
ולא בשני שורות (מ"ג נלקטי שמות אות א') ואם כתבו
בשני שימין והוא שעת הדחק שא"א לכתוב נט אחר
בקל ניתנין לה הגט גם לכתחלה (סג) דבאמת אין
שום מעם בזה ורק בשעות שיש להסתפק אם הוא
שם אחד או שני שמות כמו יודיה ועמינדב וכיוצא
באלו שיתבארו בזה יש ליוהר משא"כ בשני שמות
נפרדים כראובן שמעון וכיוצא בזה ורק לכתחלה כיון
שנתנו לו מלידה שני השמות הויין כשם אחד לעניין
זה שלא להפרידן בשני שורות מיהו זהו מילתא
דפשיטא שאין להסמיכן לגמרי לעשותם כתיבה אחת
(סג) אלא יכתוב כל שם בתיבה בפ"ע דלא כמו מי
שרצה לומר להסמיכן לגמרי (סג) ודע דכל שני שמות
אלו שבארנו שקוראין אותו בשני שמות זהו כשנתנו לו
שני שמות מלידתו אבל במי שהוסיפו לו שם מחמת
חולי יש בזה דינים אחרים וכן אם לפעמים קוראין
אותו בשם אחד או שעולה לתורה בשם אחד או
להיפך שעולה לתורה בשני שמות וקוראין אותו בשם
אחד וכן אם הותם א"ע משונה סמה שקוראין אותו
יש בזה דינים אחרים ויתבארו לפנינו בס"ד:

נ ועתה נבאר הפרט השני מסעי' י"ב בשם כינוי
ומפני שיש בזה הרבה פרטים נעתיק מקודם דברי
רבותינו בעלי הש"ע ונבארם בס"ד וז"ל רבינו הב"י
כסעי' מ"ו מי שיש לו שני שמות והשם הב' יוצא
מהשם הראשון בשם דנערות כגון יצחק חקין אהרן
ארנין וכיוצא בזה אינו צריך לכתוב שם הנערות כלל
אא"ב יש אחד ששמו יצחק או אהרן עכ"ל והגיה עליו
רבינו הרמ"א וה"ה ליעקב יעקיל פרץ פרצין ונראה
דה"ה אברהם אברלן וכיוצא בזה מיהו אם רוצה
לכתוב אינו מוסיף מיהו כל קצור שם שהוא שם בפ"ע
כמו אלחנן חנן וכיוצא בזה כותבין עכ"ל:

נא ובסעי' מ"ז כתב רבינו הב"י אם השם השני
יוצא משם העברי כגון יהודה ליאון כותבין
יהודה דמתקרי ליאון ואם אינו דומה קצת לשם
העברי יכתוב המכונה עכ"ל וכתב עליו רבינו הרמ"א
וז"ל פירוש דבריו כי ליאון הוא פי' אריה ויהודה נקרא
כך על שם גור אריה יהודה ולפ"ז יש לכתוב יהודה
דמתקרי ליב אבל י"א דכל ששני השמות הם בלה"ק
כותבין דמתקרי ואם האחד בלשון לעז כותבין המכונה
ואין חילוק בין אם הוא יוצא מן השם או לא ולכן
ביתבין יהודה המכונה ליב וכל כיוצא בזה וכן נוהגין
במדינות אלו וכל כינוי משפחה אין לכתבן כלל בין
שהוא לשין עברי או לעז והכי נהוג עכ"ל:

נב עוד כתב רבינו הרמ"א שם מי שיש לו שם עברי
שעולה בו לקרא לתורה ויש לו נמי שם בלשון לעז
עושיג

מצוי זה כלל ולפיכך לא הזכירו מזה דבר במ"ש שם
ואצלינו מצוי הרבה כמו מי שקורין אותו אברהם יצחק
שני השמות ביחד הדבר פשוט שצריך לכתוב בן בגט
וכן המנהג הפשוט ואם כתב אברהם דמתקרי יצחק הוה
פסול גמור דזהו שינוי גמור (נ"ג סק"ד ונ"פ ס"ק ס"ג)
וזה שכתב רבינו הרמ"א על דברי הש"ע סעי' י"ד אבל
אם נקרא שני השמות ביחד או שעולה כך לס"ת כשר
עכ"ל ותמחו עליו דמלשוננו משמע דרק בדיעבד כשר
כשכתבו שני השמות ביחד ואין כאן תמיהא כלל דאיהו
מיירי דרוב בני אדם קורין אותו בשם אחד אלו קורין
אותו ראובן ואלו שמעון דעל דברי הש"ע קאי ולזה
אוכר דאם נקרא בשני השמות ביחד או שעולה כך
לס"ת כלומר שיש שקורין אותו בשני השמות ביחד
או אפילו אין מי שיקראוהו בשני השמות מ"מ לס"ת
קורין אותו בשני השמות ביחד ככה"ג כשר רק
בדיעבד וזהו דבריו שנכספו ד"מ שהבאנו כסעי' הקודם
וברור הוא (וכ"מ מהט"ו והג"פ ע"ג):

נז ואם כתבו בגטרק שם אחד והכל קוראים אותו
בשני השמות לא נתבאר דינו כפוסקים ויראה לי
שאינו דומה לחניכא וקיצור השם שיתבאר דכשר דשם
הכל קוראים אותו כן כשרוצים לחנכו או לקצר בשמו
אבל בשם אחד אין מי שיקרא איתו ואפילו מי שמכשיר
בשם המפל ג"כ נראה שיוודה בכאן שפסול דבשם המפל
עכ"פ מיעוט אנשים קוראים אותו בשם המפל משא"כ
בזה שאין קוראים אותו בשם אחד:

נח אבל אם קצת אנשים קוראין אותו בשם אחד וכתבו
זה השם נ"ל דכשר בדיעבד ואפילו מי שפוסל בשם
המפל זהו מפני שרובם אין קוראין אותו בשם זה כלל
אבל הכא שגם הרוב קוראין אותו בזה השם בצירוף
להשם השני ומקצתן קוראין אותו בזה השם בלבד לא
גרע מקיצור השם דכשר בדיעבד או חניכא כמו
שיתבאר בס"ד:

נח יש מי שאומר שמי שנקרא בשני שמות ראובן
שמעון וכתב בגט שמעון ראובן דהגט פסול (נ"ג
סק"ג) ולענ"ד לא נראה כן דוודאי היבא שנשתנה
המשמעות מהשם לאוזן השומע כמו מי ששמו יום טוב
ויכתבו טוב יום או שם טוב כשיכתבו טוב שם או באשה
ששמה בת שבע וכתבו שבע בת וכיוצא בזה וודאי
דפסול אבל כראובן שמעון או אברהם יצחק וכל
כיוצא בזה דניכר להשמעת אזנים דזה שנכתב עליו
שמעון ראובן זהו שנקרא ראובן שמעון למה יפסול
מפני זה זוכר לדבר שמצינו במקרא בשני שמות
שפעמים מקרים שם אחד ופעמים שם האחר כמו
אלה תולדות השמים והארץ ונ' ביום עשות ונ' ארץ
ושמים וכן הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן ואע"ג
דזהו באנשים נפרדים ובדברים נפרדים ואין מזה
ראיה לאיש אחד מ"מ הפסיק בשמתחיל כן ומסיים
להיפך ש"מ דאין קפידא בזה והגם שיש דרשות הו"ל

שמיים ובאך הרי אלו פטורין באלף לית צי"ד ה' צדי צבאות נתנון ורחוס
 בארץ אפים ברב חסד בכל הכנין הרי אלו חייבין:
בא הזמק [ב] כבולן חייב דברי ר' מאיר ומכמים פוטריין. המקלל אצו ואמו
 [כבולן חייב דברי רבי מאיר ומכמים פוטריין המקלל עלמו וחצירן]
 כבולן עובר בלא חטאה:
בב [ג] יכהו אלהים זו היא אלה האמורה צמורה אל יכך יצרכך
 ויטיב לך ר"מ מחייב ומכמים פוטריין: **גב** ח"ר יש שמות
 נמחקין ויש שמות שאין נמחקין [א] אלהים אלהים אלהי האלהים אלה
 אשר אהיה לפני שדי צבאות הרי אלו אין נמחקין. אבל הגדול הגבור והגורא
 האדיר המוק והאמין מונן ורחוס ארך אפים ורב חסד [ב] הרי אלו נמחקין:
בג [ד] זה ע"ב [ג] ח"ר חבב אלף למ"ד מאלהים יו"ד ה"א מ"י הרי זה אין
 נמחקים. [ש"ן דל"ת משד"ן * צדי"ק צ"ח מצבאות
 ה"ו נמחק. ר' יוסי אומר צבאות כולו נמחק. לפי שלא נקרא הקב"ה צבאות אלה
 על שם צבאות ישראל. אמר שמואל הלכה כר' יוסי. ורבינו מנחם ז"ל גרס אמר
 שמואל אין ה"לכה כרבי יוסי [ב] ומשום [ג] דרבי יוסי יומקו עמו איצטריך למיפקק דלא
 כותייה. ומתניתין נמי דקתני צבאות כ"ל ה"ו שם ואין נמחק ליתא לשנויי אצבאות
 כדשני אמתו ורחוס דליכא מידי דליקרי צבאות כמו צבאות ישראל (מלבי"ם א ג) וכן
 השבועתי אחסם צבאות (שיר ג). ח"ר כל הנטפל לשם בין מלפניו בין מלאחריו ה"ו
 נמחק. לפניו כי"ל. לה' למ"ד נמחק. בה' צ"ח נמחק. בה' כ"ף נמחק. וה' יו"ו
 נמחק. לאחוריו כי"ל. אלהיו נ"ו נמחק. אלהיכם כ"ס נמחק. אלהים אלהים ואלה
 דלאחריו אינו נמחק שכבר קדשם השם. ח"ר הונא הלכה כאחרים. כל שלמה
 האמורים צביר השירים קדש. לאו לענין שאין נמחק קאמר. [ה] אלא לידע פירושו [ב]
 דומיא דכל מליצה האמורים דמיאל:

בר ובכ"ל הכניין הרי אלו וכו'. ח"ר אין אלה אלה שבעה שנאמר והשביע
 הכהן את האשה שבעת האלה. אמר [דף לו ע"א] רבי אבהו מנין
 לאלה שהיא שבעה שנאמר ויצא אמו באלה וכמי צנובדננר מרד אשר שבעו
 צאלהים. ומהכא נמי שמעיין דבעיין אחד מן הכניין באלה ושבעה דכמי אשר
 השביעו צאלהים וכמי נמי לא תשבעו בשמי לשקר וחללת את שם אלהיך אלא

הגדרות הגרי"פ [א] בגמרא וברב אלפס הגירסא יכבה: [ב] צ"ל לאו לאו כן הנתחב בכ"מ מלשון הרמב"ן: [ג] צ"ל לאו לאו:

תפארת שמואל
 (ב) והרמב"ן ז"ל וכו' וא"א. לשון רש"ל נראה בעיני דלא פליגי על הרמב"ן. וה"ק מה
 שאמר הרמב"ן שא"צ שם וכניו לאו לענין חיוב מלקות וקרבן אלא לענין איסור קאמר.
 והטעם משום דחשבינן כידות אבל לענין שבעה ממש בעינן שם וכניו. אבל מ"מ היכא
 שמוכרי שם או כניו א"צ לשון שבעה כמו אלהי ישראל לא מגלינא לאפוקי דעת הרמב"ם
 לענין קרבן שבעה ואינו מביא ראיה אלא לענין איסור כ"ה להדיא בדבריו ומה שפירשתי
 דהוא"ש אינו חולק על הרמב"ן. היה בידי לפרש שחולק וה"ק לעולם בלא שם וכניו לאו
 הרמב"ם והסמ"ג. ומה שקשה אי"כ למה לי לאו וכו' ע"ז קאמר לעולם בלא שבעה אפילו
 לשון שבעה וכ"מ קצת לשם שציקר החרוש שלא הזכיר לשון שבעה אבל בלא הזכרת השם או
 הזכיר שם וכניו דהוי ידות ע"ש ע"כ לשון רש"ל ז"ל: הדרן ע"ך שבועות העדות

פ"פ"א חריפתא
 דלשך נמי אינו נמחק אלא נקט לקרא כדליתיה: [ב] דומיא דכ"פ פ"ב. דנגמ':
 [ג] והרמב"ן ז"ל דקדק בו. עיין גר"ק דנדרים: [ד] ד"א הוי שבעה. פי' כשאומר
 לאל: [ה] ה"ג ברי בוד"ה א"א אבי"גא. ברי בוד"ה וכו'. וכן מן היושעלמי דספ"ק קיני
 פירי בו י"ט נמי ראייה: [ו] ה"ג בראמרין פרק שני דנדרים. כן צ"ל והוא דף י"ו
 ובצ"י קי' ל"ח חבב וזה הלשון כדאמרין צפ"ק דנדרים לידות שבעות אקורס: [ז] איכא
 דאמרי בו. כ"כ הרי"ף ואיתא בגמרא דפרק ז' אלו מגלחין דף ט"ז:

פ"פ"א חריפתא
 [א] המברך. כש"י: [ב] בשחפת. כש"י: [ג] אם תעיד. כש"י: [ד] אלהים אלהי האלהים
 אלהיהם: [ה] אב"ב שבעת בשווי בתב הרמב"ן. ר"ן לי עיין דרשא נמי שבעת נטוי
 היא והלשון שפטים הוא כן אבל הרמב"ן חבב דשבעת נטוי אינה זריכה בו וכן כ"ל
 להגיה ככ"ן וכן מוכח בטור ר"ס ל"ז ועיין עוד גר"פ דנדרים: [ז] ה"ג ע"ב דבר אחד
 פעמים זה אחר זה אעשנו או א"א אעשנו. כן ה"ל בקצור כ"י ומה ל"ק מה שהקשה
 צ"י בטור קי' ל"ז דשם חבב בטור כמו בקצור שלפנינו וכתב עליו הב"י וז"ל אבל אינו
 מדוקדק כך היה לו לומר דב"א צבאותם זה אחר זה בלא הפסק אבל אם מנקשים אותו
 עליו בו לא כו':

קיצור פסקי הרא"ש
 נרחוס נתנון בארך אפים וצבל הכניין חייבין: **כא** [א] המנכך את השם או אצו ואמו
 צלחז מכוין פטור המקלל עלמו או את חצירו צלחז מכוין עובר בלאו: **כב** אמר יכהו
 אלהים [ב] בשפתת אס לא יצא ויעיד או שאמר קרא הפסוק ואמר כן יכהו אס לא יצא
 ויעיד הוי שבעה. אל יכך או יצרכך [ג] אס מעיד לא הוי שבעה: **כג** אל אלהיך
 [ב] אלהים אלהי האלהים אלהים אלהים אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי
 נמחקין: **כד** אל מאלהים יו"ד ה"א מה' אינו נמחק עד משדי צב צבאות נמחק: כל
 מיצה שלפני השם כגון [ג] מן לה' וכו' או נמחק לאחריו כגון שם מאלהים וכו' או נמחק
 אינו נמחק: כל שמות האמורים בשלמה אף על פי דקדש הן נמחקין: **כד** אמר לחצירו
 נרחוס נתנון בארך אפים וצבל הכניין חייבין: **כא** [א] המנכך את השם או אצו ואמו
 צלחז מכוין פטור המקלל עלמו או את חצירו צלחז מכוין עובר בלאו: **כב** אמר יכהו
 אלהים [ב] בשפתת אס לא יצא ויעיד או שאמר קרא הפסוק ואמר כן יכהו אס לא יצא
 ויעיד הוי שבעה. אל יכך או יצרכך [ג] אס מעיד לא הוי שבעה: **כג** אל אלהיך
 [ב] אלהים אלהי האלהים אלהים אלהים אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי
 נמחקין: **כד** אל מאלהים יו"ד ה"א מה' אינו נמחק עד משדי צב צבאות נמחק: כל
 מיצה שלפני השם כגון [ג] מן לה' וכו' או נמחק לאחריו כגון שם מאלהים וכו' או נמחק
 אינו נמחק: כל שמות האמורים בשלמה אף על פי דקדש הן נמחקין: **כד** אמר לחצירו
 נרחוס נתנון בארך אפים וצבל הכניין חייבין: **כא** [א] המנכך את השם או אצו ואמו
 צלחז מכוין פטור המקלל עלמו או את חצירו צלחז מכוין עובר בלאו: **כב** אמר יכהו
 אלהים [ב] בשפתת אס לא יצא ויעיד או שאמר קרא הפסוק ואמר כן יכהו אס לא יצא
 ויעיד הוי שבעה. אל יכך או יצרכך [ג] אס מעיד לא הוי שבעה: **כג** אל אלהיך
 [ב] אלהים אלהי האלהים אלהים אלהים אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי אלהי
 נמחקין: **כד** אל מאלהים יו"ד ה"א מה' אינו נמחק עד משדי צב צבאות נמחק: כל
 מיצה שלפני השם כגון [ג] מן לה' וכו' או נמחק לאחריו כגון שם מאלהים וכו' או נמחק
 אינו נמחק: כל שמות האמורים בשלמה אף על פי דקדש הן נמחקין: **כד** אמר לחצירו

צלה לשם או לאחד מן הכניין שבעה דבר פלוני כאלו אמר שבעה. [ג] אבל שבעת נטוי חבב
 לקרן ועבור על כל יחל אבל למלקות לשבער זריכה כניו: **כד** אמר החכם על אחד ארור
 קלנו בשם: **כו** המשביע את חצירו ואמר אמן כאלו נשבע הוא בעלמו אמר לו חצרו על מנת
 האומר על דבר אחד פעמים [זו אחר זה אעשנו] או לא אעשנו הוי שבעה והוא שמכין לשם שבעה.
 שבעה:

שדה צופים
 דף זה ע"א יש שמות שנמחקים ויש שמות שאינם נמחקים. הלא"ש כ"מ ק"מ סי' י"א: דף זה ע"ב ורמיהו יתן ה' אותך לאלה ולשבעה מה ת"ל וכו'. הלא"ש נדרים פ"א סי' א': דף לו ע"א תנא ארור
 בו נדוי בו קללה בו שבעה וכו'. הלא"ש נטוי"ק סי' ה' וסי' ח' וטעמיהו פ"ו סמן ב':

קובץ מפרשים
 (א) וכ"ג הרי"ף [גליין]: (ב) וכ"ג הרי"ף [גליין]: (ג) ר' יוסי נמוקו עמו. נ"ב עירובין דף י"ד ע"ב (מהרי"ל ברלין): (ד) אלא לידע פירושו. נ"ב הירושב"א והירושב"א [הרי"ף] לענין שאם השביע
 העד בהן חייב [הרא"ש] אפשר דס"ל דאינו חייב כיון דאיכא מידי דמיקרי שלמה וכמ"ל בצבאות וכמו בשמים ובארץ [מלא הרועיים]:

26/06/2018 18:44

לכתחלה א"צ לכתוב שם האב (ג"פ) והיא דעה יחידה ונמילה נגד רוב רבותינו הראשונים והאחרונים שפסקו דגם אם נשאת תצא וכן פסק רבינו הרמ"א במעי' י' ע"ש ואין שום פקפוק בזה :

י אך יש מי שאומר דפסול זה משינוי שם האב אינו מן התורה אלא מדרבנן ולא דמי לשינוי שמו ושמה (סס סקמ"ט) ואע"ג דבכל פטולי דרבנן קי"ל דאם נשאת לא תצא כמ"ש במ"י ק"ן מ"מ יש פסולים שראו חז"ל להחמיר בהם דגם אם נשאת תצא (סס) וראיה שפסול זה אינו אלא מדרבנן דהרא"ש כתב בתשו' דמעמא דפסול בשינוי שם האב הוא מפני הרואים שיאמרו איש אחר גירשה וכיון דאינו אלא מפני הרואים פשיטא דאין פסולו אלא מדרבנן (סס) וכן ראיתי לאיוה גדולים שכתבו דאין זה אלא מדרבנן :

יא אמנם מתשו' הרא"ש אינה ראה כלל דשם מיורי שמפני הבושה שינה שם אביו בכונה משמעון לשמואל כדמוכח מדבריו (כלל י"ז סי' י"ג) שכתב דגירש את אשתו בשם החדש וע"ש שכתב ששם אביו היאך יכול לשנות עכ"ל וכן משמע במור ויש מי שכתב שהמעשה היה ששינה א"ע על שם זקינו (ענ"י ד"ה וכתב עוד) אבל זה שבמענות או בכזונה כתב שם אחר על אביו הרי אינו זה המגרש ואי משום דע"מ יודעים שזה הוא המגרש דא"כ גם בשינה שמו נאמר ג"כ כיון דע"מ יודעים שזה הוא המגרש לא יפסול מן התורה אלא וודאי כיון דכתוב בגמ' שם אחר אינו גמ' כלל ואין מועיל לזה ע"מ וא"כ בשינה שם אביו נמי הרי בגמ' מבואר שיוסף בן שמואל גירש ולא יוסף בן שמעון ומה יועילו ע"מ לזה ומ"מ למעשה יש להחמיר דאם קידשה אחר צריכה גמ' גם מהשני (ועיקר דברי הג"פ שכתב דכזה החמירו חז"ל טה"ל תמוהים דלטו היא משנה או גמ' ועתה"ו הגרע"א סי' קי"ט קנראה דגם דעתו ודעת הג"י ז"ל ללא צירוף מילתא דהוה לרבנן ע"מ) :

יב יש הרבה פרטי דיני במי שיש לו שני שמות כמו שיתבאר בס"ד אך בפירושא דשני שמות יש ג"כ כמה אופנים האחד שקורין לו שני שמות מתולדתו כאשר מצוי אצלנו הרבה והשני ששם אחד הוא אלא ששם זה יש כינוי כמורגל אצלנו שמי שקורין אותו ליב שם הקדש שלו יהודה או אריה ומי שקורין אותו וואלף שם הקדש שלו זאב או בנימין ומי שקורין אותו בער שם הקדש שלו דוב או ישכר ומי שקורין מיכל שם הקדש יחיאל וכיוצא באלו והשלישי שמתולדתו נתנו לו שם אחד אך שהיה חולה והוסיפו לו עוד שם כנהוג אצלנו והרביעי שמקצת בני אדם קורין לו שם זה ומקצת קורין לו שם אחר כדאיתא בגמ' (ל"ד) : ההיא דהוה קרו לה רובא מרים ופורתא שרה ע"ש והחמישי שבמקום זה קורין לו כך ובעיר אחרת קורין לו שם אחר והגמ' הולך מכאן להעיר האחרת ויש כאן שם של מקום הכתיבה ושם של מקום הנהיגה וכלל

דכשר לדירון ממעם זה ולפ"ו גם בלא נכתב מקום עמידתו יש להכשיר בשמם לבר דכיון שיש בו שמו ושמה והעדים יודעים מי הם די בזה (סס) וכן משמע להדיא בירושלמי (פ"ג ה"ג) דגרסינן שם אפילו כותב אני פלוני מגרש את אשתי כשר עכ"ל וגם היה אפשר לדייק מזה דשמה לא בעינן מדלא קאמר אשתי פלונית אך אפשר דלישנא קלילא נקט או שחמר תיבה אחת בירושלמי אבל לענין שמות האבות וודאי הוכחא טובה היא דאל"כ לא הוה משתמט מזה דכל עיקרא דינא הוא שם דגמ' א"צ אריכות לשון ע"ש (כ"ל) :

ן ודע דהלבוש כתב בד"ן זה דלא הזכיר שם האב די"א שהוא כשר ויש פוסלין עכ"ל ולא אדע מי המה דעת הפוסלין ונראה שכוונתו על דברי בעל תה"ד סי' קל"ח שגראה מדבריו שהוא פוסל (והנה נכ"י והכ"ס סק"ו דמה דכרוי כלל רחיות ע"מ) ולכן למעשה יש להתיישב בזה וזהו מילתא דפשיטא דהוה רק בדיעבד ובמקום עינון אבל בלא"ה גם לפי דעות המכשירים אסור לעשות כן וצריכים לכתוב שם האבות עם כינוייהם ולא לשנות (וג"ל דהתה"ד אינו חולק על הרא"ש ח"ל דס"ל לחלק כמ"ש בסעי' ד') :

ז שינה שמו או שמה כגון ששמו אברהם וכתב יצחק ואפילו כתב אברם או אברם שכתב אברהם (ג"פ) וכן באשה ששמה נפאתא וכתב מפאתא (גיטין ס"ג) : וכן כל כיוצא בזה אע"פ שכתב וכל שם שיש לו וזה אפ"ה פסול הגמ' מן התורה וכן הוא דעת כל הפוסקים ואפילו נמטר בע"מ (כ"ט סק"ה) דמה מועיל ע"מ כשהגמ' נכתב על שם אחר ויש מי שרוצה לומר דלדעת התוס' אין הפסול רק מדרבנן (סס) ולא נהירא לי (והו' התוס' שהבאנו בסעי' ה' ולפמ"ש סס אין הכוונה לר"מ דזוקא ודו"ק) :

ח ואפילו שינה שם אביו או שם אביה ג"כ הגמ' פסול ואע"ג דאם לא כתב כלל שם האב כשר כמ"ש ובמ"י הקודם נתבאר דכל דבר שאינו מעכב גם השינוי אינו פוסל מ"מ בזה לא דמי להתם חדא דגם שם נובאר בסעי' ד' דכלל זה אינו אלא בדבר שאינו ניכר לרבים אבל בדבר הניכר ליתא לכלל זה ואפילו אם לא נאמר כן א"א להכשיר בזה דכיון דשמו הוא יוסף בן שמעון וכתב בן שמואל הרי איש אחר הוא המגרש ועוד דמה שצריך על פי הד"ן לכתבו אף שאינו מעכב בדיעבד אם לא כתבו מכל מקום כיון שצריך לכתוב וודאי השינוי פוסל בו כמו בשינוי מקום דירה שם סעי' מ"ד (הגר"ה) וכל זה בשלא החזיק א"ע בשינוי שם זה אבל אם מכבר החזיק א"ע בכאן בשינוי שמו ושמה או שם האבות יש בזה דינים אחרים ויתבארו לפנינו בס"ד בסעי' פ"ח :

ט ונמצא לאחד מהראשונים שכתב דכשינוי שם האב לא מיפסל גיטא (עיבור מחמר ז') דס"ל דגם

ובלל גדול צריך לדעת ששני שמות המבואר כנמ' ובראשונים חס של הרבני וההמשי דידוע שבני הו"ל והראשונים לא קראו לאדם שני שמות כלל כאשר ענינו דואות בש"ס בבלי וירושלמי ומדרשים שאין לך תנא או אקורא שהיה לו שני שמות וזה שמצינו אבא שאול אינו אלא שם אחד שאול ואבא הוא שם התואר כמו גב רבי וגם בראשונים לא נמצא (זולת בחס' כתובות ל"ח: ד"ה אחר) וגם בינונים לא היה ביניהם וגם שינוי שם של הולי היה שינוי שם ממש שהחליפו שם הישן לשם חדש ולא נהוג אצלינו שמוסיפין שם והרי בתורה דאינו ג"כ שינוי שמות ולא הוספת שם כמו שרי לשרה אברם לאברהם הושע ליהושע ויעקב אבינו בשא"ל הקב"ה לא יעקב יאמר וגו' כי אם ישראל לא מצינו בכל התנ"ך שקראו בשני שמות אלא או יעקב או ישראל וזה שלא עקר לגמרי שם יעקב מפני שכך רצה הקב"ה כמו שדרשו חו"ל (ספ"ק דנרכות) אלו הן הכללים ועתה נבאר בעזרת ד' ית' פרמיהן :

יג' ודע הנוסח הגט של הרמב"ם ז"ל בפ"ד כן הוא איך אנא פלוני בר פלוני דממקום פלוני וכל שום אחרן וחניכא דאית לי ולאבהתי ולאחרי וכו' וזהו נוסחת בה"ג לפמ"ש הסמ"ג והרא"ש פ"ד וברי"ף הנוסחא לפנינו בפ"ט איך אנא פכ"פ וכל שום דאית לי ולא כתב וחניכא וכן הוא לפנינו בבה"ג הנדפסים וגם לנוסחת הרי"ף אינו כותב וכל שום רק בשמו ושמה ולא לשם אבותיהם ע"ש (וכנה"ג שלפנינו יש עירוב זה כ"ע) והעיר הרמב"ן ז"ל שכן היא הנוסחא האמיתית של הרי"ף ז"ל כמ"ש הר"ן וכן כותבין באשכנז כנוסחא זו (רא"ש):

יד' והמעם מנוסח זה הוא ע"פ מה רתנן (ג"ד) שהתקין ר"ג הוקן שיהא כותב איש פלוני וכל שום שיש לו אשה פלונית וכל שום שיש לה מפני תקון העולם כלומר שאם אח"כ יתוודע שיש לו או לה עוד איזה שם יהיה נבלל כובל שום ולא חששו להיפך שמא אין לו עוד שם והרואה נכתב וכל שום יאמר שאין זה המגרש דכיון דהוא נוסחא של כל הנישואין לא יהא עירעור בזה (ג"ל) והנוסחאות שהוסיפו גם חניכא ג"כ מטעם זה שמא יש להם איזה חניכא ועוד דע"פ רוב באשכנז קורין האומנות ליהודים בחניכא הקרוב ללשון עברי ואין ראוי לכתוב על אותה חניכא דמתקרי לכך גהנו לכתוב וכל שום וחניכא שכולל הכל (רא"ש) וזה שנוסחת הרי"ף אינו אלא בשמו ושמה לבד ולא בהאבות דכיון דחששא בעלמא הוא ובתקנת ר"ג לא נמצא רק על שמם בלבד לכן לא חששו לכתוב ג"כ כן על האבות ועוד דנתבאר בס' הקודם דשם האבות אינו מעבך בדיעבד ע"ש :

טז' וברושלמי איתא על תקנת ר"ג בלשון זה אמר ר' יוסי הרא דאת אמר לשעבר (כדיעבד) אבל לכתחלה צריך למעבד כהדא דר' אילא אמר ר' אבין אם יצא

אותו שם הכתוב כגם ואין לו חניכא וכשכותב כגם וכל שום וחניכא נראה זה הגט של אדם אחר שיש לו שם וחניכא (חוס' ורא"ש וסמ"ג) ואע"ג שזהו נוסחא כללית מ"מ איך נכתוב וכל שום וחניכא כיון שאין לו שם אחר וגם חניכא אין לו (ג"ל) ותקנת ר"ג לא היתה רק על מי שבאמת יש לו עוד איזה שם כמבואר במשנה וגמ' שם שמפני זה היתה התקנה ואין הכוונה לכתוב וכל שום אלא כלומר שיכתוב גם השם השני שיש לו כדאיתא בש"ס (ל"ה.) אחא בר הדיא דמתקרי איה ברי ע"ש וכפי שיתבאר פרטי הדינים בזה וזהו נוסח הגט של הסמ"ג והר"י מפרי"ש וסוה"ת שאין כותבין וכל שום בנוסח הגט וכן המנהג הפשוט בכל מדינותינו :
יז' ודעה ראשונה סוברת דא"כ היה כוונת ר"ג מה לו לומר איש פלוני וכל שום שיש לו ליכא בקצור דהתיקון שיכתבו כל השמות (ר"ן) ולדעה אחרונה י"ל דבכוונה אומר כן כדי שעיקר השם שלו יכתבו מקודם והשם המפל יכתבו אח"כ דמתקרי או המכונה כמי שיתבאר בס"ד (ג"ל) :

יח' ודע הנוסח הגט של הרמב"ם ז"ל בפ"ד כן הוא איך אנא פלוני בר פלוני דממקום פלוני וכל שום אחרן וחניכא דאית לי ולאבהתי ולאחרי וכו' וזהו נוסחת בה"ג לפמ"ש הסמ"ג והרא"ש פ"ד וברי"ף הנוסחא לפנינו בפ"ט איך אנא פכ"פ וכל שום דאית לי ולא כתב וחניכא וכן הוא לפנינו בבה"ג הנדפסים וגם לנוסחת הרי"ף אינו כותב וכל שום רק בשמו ושמה ולא לשם אבותיהם ע"ש (וכנה"ג שלפנינו יש עירוב זה כ"ע) והעיר הרמב"ן ז"ל שכן היא הנוסחא האמיתית של הרי"ף ז"ל כמ"ש הר"ן וכן כותבין באשכנז כנוסחא זו (רא"ש):

יט' והמעם מנוסח זה הוא ע"פ מה רתנן (ג"ד) שהתקין ר"ג הוקן שיהא כותב איש פלוני וכל שום שיש לו אשה פלונית וכל שום שיש לה מפני תקון העולם כלומר שאם אח"כ יתוודע שיש לו או לה עוד איזה שם יהיה נבלל כובל שום ולא חששו להיפך שמא אין לו עוד שם והרואה נכתב וכל שום יאמר שאין זה המגרש דכיון דהוא נוסחא של כל הנישואין לא יהא עירעור בזה (ג"ל) והנוסחאות שהוסיפו גם חניכא ג"כ מטעם זה שמא יש להם איזה חניכא ועוד דע"פ רוב באשכנז קורין האומנות ליהודים בחניכא הקרוב ללשון עברי ואין ראוי לכתוב על אותה חניכא דמתקרי לכך גהנו לכתוב וכל שום וחניכא שכולל הכל (רא"ש) וזה שנוסחת הרי"ף אינו אלא בשמו ושמה לבד ולא בהאבות דכיון דחששא בעלמא הוא ובתקנת ר"ג לא נמצא רק על שמם בלבד לכן לא חששו לכתוב ג"כ כן על האבות ועוד דנתבאר בס' הקודם דשם האבות אינו מעבך בדיעבד ע"ש :

כ' וברושלמי איתא על תקנת ר"ג בלשון זה אמר ר' יוסי הרא דאת אמר לשעבר (כדיעבד) אבל לכתחלה צריך למעבד כהדא דר' אילא אמר ר' אבין אם יצא

שבת ר"ל ורוצה דוקא בשם זה ומשפחתו פקפקו, לדעתי אין בידינו לאסור ולהחמיר לאחרים, ומוטב לעוררו על עניני דת לזיהר בהם.

ולע"ד נראה שעיקר דברי המבי"ט היינו כשקורא שם נח ע"ש נח, שראוי לבחור שם לאחר אברהם אבינו ע"ה, אבל אם יש לו קרוב בשם נח, וקורא לילד על שמו אין בזה קפיידא כלל, ויש נהגו שאם קוראים אז בתורה קוראים הנולד כשם הפרשה של אותה קריאה, ובזה קורין שם נח בפרשת נח.

סימן תרו

שאלה: נשאלתי כמה פעמים בענין קריאת שם לילד על שם הסבא או אביו שהם מחללי שבת ח"ו.

בספ"ג דיומא מבואר דלא מסקינן שם לרשעים, אבל נראה דהיינו שם משונה כמו דואג ואבשלום, וכדומה שאינו מצוי כ"כ, אבל אם השם אברהם יעקב או משה ואהרן וכדומה, אף שהסבא מתכוון דשם זה של נכדו הוא על שם אביו שהיה רשע, אבי הבן יכול לכוון לאבותינו הקדושים וצדיקים שנקראו בשם זה ולכן אין לחשוש בזה. (ועיין בתוס' ס"פ הנויקין).

אמנם אפשר להוסיף לו עוד שם לברכה, כמו ברוך אריה רפאל וכדומה שאז נצטרף לשמו גם שם קדוש, ואם כי רבינו החזון איש זצ"ל לא שמיע ליה כ"כ לקרוא לבן מעיקרא בשתי שמות, בנידון שלפנינו נראה דנאה ויאה עביד, אם אין האב מקפיד בזה ולא יבואו למריבה ח"ו, אבל אף שיקראו הבן בשם כהרשע אין לחשוש כלל, כשאבי הבן כוונתו לאיזה גדול וצדיק הנקרא בשם זה ויהיה לו לטובה ולברכה כמ"ש, ואין לריב ע"ז עם ההורים.

סימן תרז

שאלה: נשאלתי האם לקיים המנהג הנהוג כאן בכמה קהלות שבמילה או בר מצוה עומד כהן ומברך ברכת כהנים לילד.

נראה שנשיאות כפים שהבטיח הקב"ה בזה לברך את

ישראל יש בזה גדרים, כגון שצריך לישא כפים למעלה כנגד כתפיהם, וישראל מקדים וקורא להם, הכהן לא שתה יין וכו', ואם מברך בלי דקדוקים אלו כשצריך לברך בברכת כהנים ומכוון לברכה, הלוא הוא גורע במצות ה' שאינו מברך את ישראל כהלכה, ויש בזה חשש לאו דכל תגרע, וגם אינו מקבל ברכת ה' אלא אם מברך כצווי ה' אז הכהן מברך והקב"ה משיב ומברך לכהן.

ולפי זה אין להוסיף ברכת כהנים במילה ובר מצוה, וכל המוסיף גורע, ויש לחוש שעובר בכל תגרע, ומקובל שגם הגר"א זצ"ל הקפיד (בישראל) גם כן לא לברך ברכת כהנים למלוה חבירו, ומה שנהגו לברך הבנים בנוסח יברכה ליל שבת וכדומה, נראה שלא נתכוונו בגדר ברכת כהנים שלא מקפידים על כהן כלל ולכן אין לחשוש (עיין בבה"ל ר"ס קכ"ח), אבל כשמקפיד שכהן דוקא יברך, ובגדר ברכת כהנים, נראה שאין לנהוג כן שגורע ממצות ה' כשאינו מברך באופן שמצותה בכך.

ומיהו בפדיון הבן הכהן מסיים ומברך הילד בנוסח ישימך, ברכת כהנים, ה' שומריך, כי אורך ימים ושנות שלום, ה' ישמור צאתך ובואך, ולא ידעתי אם נהגו גם קדמונים להוסיף ברכת כהנים בפדיון הבן, אבל אולי כיון שהכהן מוסיף הרבה פסוקי ברכה מוכת שמכוון רק לברכו ולא כברכת כהנים דמצוה.

אמנם דעתי כמ"ש, והבו דלא להוסיף עלה, ובמקום שנהגו לא נוסף עוד, לכן מאחר שלא נהגו אצלנו במילה ובר מצוה, לא נוסף מנהג זה, ויש בזה גם חששות וכמו שהבאנו.

ושמעתי מכמה גדולים וצדיקים שהיו כהנים שנהגו לברך העם בברכת כהן ברכה המתאימה, ולכאורה כהנים שלוחי דרחמנא לברך בנוסח המבואר דוקא, אבל בנוסח אחר אין כחם יפה כלל שלזה לא נבחרו, וכ"ש בלי נשיאות כפים וד"ז צ"ב, ועי' בדברינו בחלק ב' סי' ק"ח.

סימן תרח

שאלה: אביו ואחיו מתו ואין אחריהם שם, ורוצה לקרות הבן על שם שניהם.

נראה שעיקר השם היינו מה שקורין אותו, ואין

שצריך בירור ועיון רב.

סימן תרט

שאלה: מתי הוא הזמן לקרוא שם לילדה וזמן הקידוש.

לא שמעתי בזה זמן מבורר, ויש נוהגין בקריאת התורה הראשונה, שאין להשהות קריאת שם כלל באשה שאין בה מילה, ויש מחכים עד שבת דוקא, וכל המנהגים מבוססים על עובדות מגאוני ישראל זצ"ל.

ונראה דעדיף בשבת שאז מפורסם טפי שציבור גדול נמצא או בבית הכנסת וזהו גם כן הזמן לברכה, ובזוה"ק מפורש דכל שיתא יומין מינה מתברכין, ולכן מקדימין בברית (שלום זכר) או חתונה או יאהרציית לשבת קודם, שכל ההשפעות ועליות באים משבת הקודמת, והוא הדין כאן הקריאה שייכת לקדושת הנשמה, ושפיר ראוי להמתין עד שבת קודש שזהו הזמן שמתברכים, אבל יותר מזה אין להשהות, שזקוקה לשם ואין לאחר עד לאחר שבת. (ויש מקפידים בנקבה לא להשהות ומיד בקריאת התורה הראשונה באמצע השבוע קורין שם, אבל נראה דמאחר שמשתיין לפירסומי מלתא דליהוי בקהל רב אין בזה חשש).

ולענין הקידוש שנהגו לעשות בלידת בת, יש אומרים שזהו לפרסם הדבר, וכעין שפירש בתה"ד שסעודת פדיון הבן לפרסם שנפדה, כן הקידוש לפרסם הדבר שנקראה שם בישראל, ולפי זה ראוי לסדר הקידוש בשבת ביום קריאת השם, אבל נראה שהסעודה או קידוש בשבת בגדר הודאה להקב"ה, שזיכה אותו לבת ישראל שהיא בריאה, ולזה מודה בסעודה או קידוש דוקא, ומודה לה' בכל לבב בסוד ישרים ועדה שגדולים מעשיו, ולכן הסעודה יכול להיות גם אחר כך רק ראוי לא לאחר משלשים יום.

תועלת בשם הנוסף, דמה שנהגו ישראל לקרוא בן ע"ש אביו או זקנו וכמבואר בתוס' ברכות ד. גבי בניהו בן יהודע שקרא לבנו יהודע כשם אביו, וכן מבואר בעיקרי דינים (כ"ו), וסגולתו ששם הנפטר נשאר לעולם, ולפי זה ממ"נ אם קורא שתי השמות אין זה אביו ולא אחיו, ואם לא קורא אלא שם ראשון אין בנוסף תועלת.

ושמעתי בשם רבינו החזון איש זצ"ל לא לקרוא שתי שמות שאם אינו קורא אחר כך בשתי השמות אין תועלת, וכשאינו קורא שני השמות נכנס לספיקות כשחותם שטרות בשם אחד ולתורה קורין אותו בשתי השמות, ולכן אם אין בדעת ההורים לקרוא אותו תמיד בשתי השמות, יש למנוע לקרותו לכתחילה שתי שמות, והוסיף שבלאו הכי עיקר השם אינו מה שקורין אותו פעם אחת בשעה שנולד בלבד, רק אם נקרא כן תמיד זהו שמו.

ובנידון שלפנינו אמרתי לקרוא בשם האב לבד, דכבוד אחיו הגדול היינו מפני כיבוד האב (כמש"כ הרמב"ן לסהמ"צ שורש ב', וע' בכנסת יחזקאל סי' כ"ה), וגם אינו אלא מדברי סופרים (ע"י ר"מ ספ"ו מממרים ובסהמ"צ שורש ב' וברמב"ן שם ומנ"ח מצוה ל"ג) וכבוד אביו קודם, ולכן עליו לכבוד אביו ולקרוא בשמו לבד, אלא אם אביו נפטר בקיצור ימים או סבל מאד בחייו נהגו להוסיף עוד שם.

ובעיקר הענין צ"ב בהלכות גיטין, שלכאורה עיקר שם האדם הוא מה שנקרא בפי אנשים, ומה שנקבע בעריסה בבית הכנסת שתי שמות לא קובע לשם, ובגט המנהג שכותבין דמתקריא על השם שקורין, ובשם העיקר מה שנקבע לה מעיקרא, וצ"ע טובא, שלכאורה עיקר שם האדם הוא מה שקורין, ואידך רק מתקריא, ויש פוסלין בשנוי גם בדיעבד, ובעזה"ש"ת בהלכות גיטין נעבור עוד על ענין זה